

Ogromny zamek w Malborku budowano przez półtora stulecia, od końca XIII do pierwszych dekad XV w.

Brama zamku krzyżackiego w Nidzicy z drugiej połowy XIV w.

Płaskorzeźba z zamku wielkich mistrzów w Malborku przedstawiająca walki Krzyżaków z Prusami

Tak przyjęło się w Polsce nazywać rycerzy Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie, jako że na ich białych płaszczach widniał duży czarny krzyż. Zakon powstał w **1190 r.** W czasach krucjat lewantyńskich Krzyżacy opiekowali się pielgrzymami (głównie niemieckimi) w Ziemi Świętej i walczyli z Saracenami. W 1221 r. król węgierski Andrzej II zaprosił ich, by bronili Siedmiogrodu przed Połowcami, koczowniczym plemieniem tureckim. Po kilku zaledwie latach jego syn, Bela IV, musiał usunąć mnichów-rycerzy ze swego kraju, ponieważ starali się oni stworzyć własne państwo. To, co nie udało się w Siedmiogrodzie, powiodło się im w **ziemi chełmińskiej** i Prusach. W **1226 r.** książę **Konrad Mazowiecki**, nieświadom doświadczeń węgierskiego władcy, sprowadził Krzyżaków, aby bronili jego ziem przed pogańskimi plemionami pruskimi. W polskiej pamięci zapisali się oni jak najgorzej, należy jednak oddać sprawiedliwość licznym zasługom mnichów-rycerzy dla rozwoju ziem, którymi władali, i krajów sąsiednich. W państwie zakonnym lokowano na prawie chełmińskim liczne miasta, dynamicznie rozwijała się też kolonizacja wiejska, a ważną rolę w tym procesie odegrała ludność polska, przybywająca głównie z Mazowsza (dlatego południowe Prusy zaczęto nazywać Mazurami). Niemieccy osadnicy, zachęceni bujnym rozwojem państwa zakonnego, kolonizowali także Kujawy i Pomorze.

Zamek krzyżacki w Gniewie (wznoszony od końca XIII w., potem wielokrotnie przebudowywany), widok od strony kaplicy zamkowej. Każdy zamek krzyżacki, oprócz militarnej, pełnił także funkcję klasztoru.

